

VOORWOORD VAN DE NIEUWE DIRECTEUR, NIELS VAN TOMME

Het is met veel enthousiasme en instemming dat ik deze nieuwe beleidsnota van de Appel aanvul met mijn eigen visie en ideeën over de organisatie. Onder mijn leiderschap zal de Appel zich herpositioneren als een praktijkgerichte onderzoeksinstelling die open en veelvormig werkt, een organisatie die haar publiek uitnodigt om samen een transparante en toegankelijke dialoog aan te gaan. Aangezien kunst breed opgevat kan worden als “kennis over het nog onbekende”, omdat het vaak gaat over ideeën die embryonaal, experimenteel en nieuw zijn, is een zo inclusief mogelijke houding van het instituut essentieel. De Appel zal zich dan ook horizontaal richten tot de intellectueel en emotioneel nieuwsgierige, maatschappijbewuste non-expert en tot dat doel een taal hanteren die een zo breed mogelijk publiek aanspreekt. De vaak elitaire houding van West-Europese kunstinstellingen, de *white cube gallery spaces* die — niet onbelangrijk — grotendeels worden ingenomen door de blanke, hetero normatieve middenklasse, wordt daarbij resoluut opzij gezet en maakt plaats voor een polyfone veelvuldigheid van stemmen die gender, etniciteit, seksuele geaardheid, klasse, leeftijd etc. doorkruisen. De Appel wil daarbij staan voor horizontaliteit, openheid, diversiteit en inclusiviteit, en een instituut zijn dat coole berekendheid inruilt voor passie, transparantie en interventie.

De kern van de Appel is en blijft de tentoonstelling, maar eerder dan die te begrijpen als een statisch begrip zal onderzocht worden hoe die uitgebreid en aangepast kan worden. Precies omdat de tentoonstelling tijdelijk vorm geeft aan artistieke begrippen en ontwikkelingen die vaak speculatief, grensverleggend en in beweging zijn, biedt zij de kans om nieuwe verbindingen en cross-overs aan te gaan. Kunst wordt dan eerder een veld van kennis (over het nog onbekende), en een methode om nieuwe begrippen en ontwikkelingen in de maatschappij bespreekbaar te maken. Zo kan het beperkte publiek van een kunstinstelling zoals de Appel uitgebreid worden door tijdelijke en vaste allianties met partners in de stad, zoals researchinstellingen, universiteiten, andere kunstpodia, maatschappelijke groeperingen etc. Deze allianties zullen aangewend worden om een breed scala aan programma's te verwezenlijken, zowel *in house* als op locatie. De tentoonstelling op zich krijgt zo een multidisciplinaire vertaling door middel van lezingen, performances, reading groups, presentaties, screenings, symposia, en ontmoetingen. Zowel lokaal als internationaal verankerd, wordt de Appel een zich horizontaal vertakkend platform voor progressief denken, communiceren en handelen.

Deze nieuwe filosofie wordt uiteraard ook uitgedragen in het Curatorial Programme (CP), dat een belangrijke lokale en internationale ambassadeursfunctie verleent aan de Appel, en zal eveneens vertaald worden in een nieuwe toegankelijke communicatie, een re-design van zijn communicatiekanalen, en in een belangrijke rol voor het archief en de bibliotheek. Amsterdam en zijn veelkleurige kunstenaarsgemeenschap staan daarbij centraal. Ik kijk er dan ook naar uit om die voor mij nieuwe omgeving beter te leren kennen en ze ook in de komende maanden opnieuw actief te betrekken bij de open gemeenschap die de Appel wil zijn.

DE APPEL ARTS CENTRE

AANVRAAG CULTURELE BASISINFRASTRUCTUUR 2017-2020

TERUGBLIK

In een recent interview met Anthony Huberman stelde hij dat een instelling ‘moet klinken als iets, als iemand’. Deze curator, met wie de Appel in het verleden samenwerkte, zegt hier met andere woorden dat een instelling persoonlijk moet zijn en niet generiek. Door de recente commotie rond het vertrek van Lorenzo Benedetti en de lange periode waarin de Appel een inhoudelijk directeur miste, is de stem van de Appel onduidelijk geworden. Wie of wat is de Appel anno nu? Dat heeft zowel nationaal als internationaal voor ophef gezorgd en de Appel schade berokkend.¹ De Raad voor Cultuur oordeelde dan ook dat de plannen die werden ingediend voor de cultuurplanperiode 2017-2020 niet wisten te overtuigen en onvoldoende uiting gaven aan die unieke stem van de Appel. Ook miste de Raad een duidelijke visie op hoe de Appel de problemen het hoofd wil bieden.

Dat negatieve advies heeft, net als het vertrek van Benedetti, geleid tot grote bezorgdheid in het kunstenveld; ook nu zijn er brieven geschreven en petities getekend. Het gebrek aan regie leidde tot onrust en onduidelijkheid, maar de liefde van kunstenaars, curatoren, schrijvers en galeriehouders voor de Appel maakte ook een ongekennde positieve kracht los. Het was deze bezorgde achterban van de Appel die begin juni het heft in handen nam. Na overleg met de wethouder Kajsa Ollongren kon het kunstenveld een **intendant** voor de Appel voordragen. Tijdens een inspraakbijeenkomst in de Appel op 7 juni 2016, waaraan werd deelgenomen door 19 afgevaardigden van de Nederlandse kunstwereld, waaronder beeldend kunstenaars, staf van de Appel, oud-directie van de Appel, CP tutoren, een bestuurslid van Platform BK, directies van verschillende culturele instellingen, onafhankelijke critici en theoretici, werd gestemd over een

¹ Overigens is het niet de eerste keer dat de Appel zichzelf opnieuw moest uitvinden en bewijzen. In het archief van de Appel zijn tal van artikelen te vinden die getuigen van een institutionele geschiedenis waarin al eerder de noodklok werd geluid: “Proeftuin” van de beeldende kunst raakt subsidie kwijt’, kopte Het Parool in 1987. Ook uit die periode stammen ingezonden brieven die pleitten voor het behoud van de Appel als ‘informatiebron voor actuele kunst’.

aantal kandidaten die door de deelnemers naar voren waren gedragen.² Als direct gevolg daarvan werden Maaïke Lauwaert intendant en Lex ter Braak voorzitter van een nieuw te vormen bestuur.

VOORUITBLIK

in minder dan vier weken tijd is de Appel herijkt, is er een nieuwe inhoudelijke koers uitgestippeld, een nieuw bestuur samengesteld, is het tot een schikking gekomen met Benedetti en *last but not least* is er een nieuwe, gedreven **directeur** aangesteld: Niels Van Tomme.³ Van Tomme staat voor vooruitgang, verknoping met de maatschappij en een radicale kijk op de potentie van kunst. Voor u ligt het nieuwe beleidsplan van de Appel geschreven door intendant Lauwaert in overleg met het team van de Appel, het nieuwe bestuur en voorzien van een reactie van Van Tomme. De Appel heeft weer een stevige fundering, een duidelijke koers en helder leiderschap.

Het nieuwe **bestuur** onder voorzitterschap van Ter Braak is breed samengesteld met vele vertakkingen in de kunstwereld en de samenleving. Bestuurlijke ervaring gaat gepaard met de drang tot inhoudelijke en institutionele vernieuwing. Het bestuur bestaat uit bedrijfskundige Rob van Schaik (penningmeester), curator en criticus Vincent van Velsen, curator Maaïke Gouwenberg, kunstenaar Lonnie van Brummelen, kunstenaar en activist Quinsy Gario en

² Aanwezigen bij de spoedbijeenkomst waren: Renée Jongejan, zakelijk leider de Appel, Nell Donkers, archief bibliotheek de Appel, Maria Barnas, kunstenaar, Frédérique Bergholtz, directeur If I Can't Dance..., Jeroen Boomgaard, hoofd onderzoeksmaster Artistic Research, Universiteit van Amsterdam, Saskia Bos, decaan School of Art, Cooper Union, New York en voormalig directeur van de Appel, Anne Breure, directeur Veem House for Performance, bestuurslid Kunsten '92, Matthijs de Bruijne, kunstenaar, Lonnie van Brummelen, kunstenaar, Irene de Craen, bestuurslid Platform BK, directeur Hotel Maria Kapel, Peter van der Es, kunstenaar, oprichter Unfair, Jacqueline Grandjean, directeur Oude Kerk, Sara van der Heide, kunstenaar, Hans van Houwelingen, kunstenaar, Adriana Gonzalez Hulshof, directeur Amsterdam Art, Sven Lütticken, docent kunstgeschiedenis, Vrije Universiteit Amsterdam, Vincent Vulsma, kunstenaar, Gaby Wijers, directeur LIMA en Barbara Visser, kunstenaar, CP tutor. Hun besluit werd gesteund door de CP tutoren (Liesbeth Bik, Thomas Boutoux, Charles Esche, Elena Filipovic, Annie Fletcher, Chus Martinez, Beatrix Ruf, Henk Slager, Lisette Smits en Barbara Visser) en verhinderde genodigden: Jan Verwoert, Saskia van der Kroef, Gwenneth Boelens, Falke Pisano, Domeniek Ruyters, Rosella Biscotti, Lara Almarcegui, Aimee Zito Lema, Antonis Pittas, Irene Kopelman, Praneet Soi, James Beckett, Gabriel Lester, Lily van Ginneken, Aernout Mik, Ann Demeester en Jonas Staal.

³ Op 10 juni sprak Lauwaert met aftredend voorzitter Alexandra van Huffelen, op 13 juni vond zij Ter Braak bereid voorzitter te worden, een week later moesten zij na veel onderzoek, gesprekken en kansen afwegen, de opdracht teruggeven omdat een succesvolle BIS aanvraag indienen met het dan nog lopende hoger beroep onmogelijk was. Een dag later kwam het tot een schikking en op 22 juni pakten zij de draad weer op. Op 27 juni werd de oproep voor een nieuwe directeur wereldkundig gemaakt en twee dagen later was het nieuwe bestuur geformeerd. Op 2 juli vond de eerste bestuursvergadering plaats, op 4 juli sloot de sollicitatietermijn met meer dan dertig goede kandidaten. Diezelfde avond maakte het bestuur een keuze uit de brieven en nodigde vijf kandidaten uit voor gesprek. Op 9 juli werden de gesprekken gevoerd met twee verschillende commissies waarin naast het bestuur ook externe kunstenaars en leden van het team van de Appel zaten. De keuze viel op zaterdagavond en werd meteen bekend gemaakt. Op 11 juli werd het nieuwe beleidsplan ingediend.

projectontwikkelaar en verzamelaar Jack Bakker.⁴ Lauwaert, curator en critica, is na de benoeming van de nieuwe directeur tot het bestuur van de Appel toetreden.

Het nieuwe **bestuur** zal in nauw overleg met de nieuwe directeur de komende transformatieperiode van de Appel overzien. Het bestuur draagt volledige eindverantwoordelijkheid; voorbereidende en uitvoerende aspecten van het bestuurlijk proces zijn gedelegeerd aan de directie. Het bestuur past de *Governance Code Cultuur* en de *Code culturele diversiteit* toe en neemt de BIS Monitor als uitgangspunt voor structurele zelfevaluaties op gezette tijden. Het huidige bestuur zal de overgang inzetten naar een **Raad van Toezicht**.

De Appel heeft haar aanvraag inhoudelijk en **financieel** herzien. Zo wordt er gezocht naar een nieuwe **locatie** voor de Appel en wordt het **personeelsbestand** gereorganiseerd met meer nadruk op inhoudelijke competenties in het team. De **begroting** is ook indachtig deze wijzigingen aangepast met meer middelen voor het programma en minder voor huisvesting en het team.

DE APPEL IN CONTEXT: PROFILERING

INTERNATIONAAL

De Appel is een relatief kleine instelling in het centrum van Amsterdam. Ondanks dat is het een toonaangevend instituut met een sterk profiel en van grote faam in Nederland, Europa, Azië en Amerika. Door internationale samenwerking en co-productie zijn we betrokken bij zeer diverse instellingen, van Tate Modern in Londen en het Time Museum in Guangzhou tot instellingen als Arte Flora in Bogotá en de Fundación Jumex in Mexico City. Ons netwerk breidt zich jaarlijks uit.

Dit gebeurt niet in de laatste plaats door de **kwaliteit** van de kunstenaars die bij de Appel tentoonstellen en doorstromen naar grotere, internationale instellingen. Recente voorbeelden zijn Mika Rottenberg en Otobong Nkanga, maar ook grote kunsthistorische namen als Marina Abramovic, Ulay en James Lee Byars zijn ooit in de Appel begonnen. Daarnaast zijn het ook de alumni van het CP die hun vleugels uitslaan en neerstrijken over de gehele wereld. Zij hebben aanstellingen bij gerenommeerde instituten in zowel binnen- als buitenland. Slechts een vluchtige blik toont Adam Szymczyk bij Documenta, Inti Guerrero bij Tate Modern, Annie Fletcher bij het Van Abbemuseum en Defne Ayas bij Witte de With.

⁴ **Lex ter Braak** is sinds 2011 directeur van de Jan van Eyck Academie in Maastricht. Voorheen was Ter Braak directeur van het Fonds voor Beeldende Kunst, Vormgeving en Bouwkunst en De Vleeshal in Middelburg. **Rob van Schaik** is partner bij Pointer CF. Hij heeft meer dan 25 jaar ervaring met bedrijfsontwikkeling, strategie, fusies en overnames. Hij is voorzitter van raad van commissarissen van Elho en voorzitter van het bestuur van Nieuw Dakota. **Vincent van Velsen** is onafhankelijk criticus, schrijver, onderzoeker en curator met een achtergrond in international business administration, kunst- en architectuurgeschiedenis. **Maike Gouwenberg** is een onafhankelijke curator met een bijzondere interesse in performancekunst en mede-oprichter van Deltaworkers, een nomadisch artistiek productie en residentie programma. Ze is alumna van het CP van de Appel. Kunstenaar **Lonnie van Brummelen** werkt sinds 2002 samen met Siebren de Haan. Hun filminstallaties, essays en sculpturen verkennen geopolitieke spanningsvelden en komen tot stand door veldwerk en uitwisseling. Sinds 2011 zijn zij deel van het multidisciplinaire researchcollectief World of Matter. **Quinsy Gario** is een Nederlands Caribische dichter en performance kunstenaar. Zijn achtergrond in Gender Studies en Postcolonial Studies informeert zijn werk. Hij is een vaste deelnemer van de Black Europe Body Politics conferentieserie van Alanna Lockward en lid van het door Antonio Guzman geïnitieerde kunstenaarscollectief State of L3. **Jack Bakker** is project ontwikkelaar en verzamelt hedendaagse kunst. Hij was eerder bestuurder van Witte de With Center for Contemporary Art. **Maike Lauwaert** is redacteur bij Metropolis M en freelance curator. Ze werkte voorheen als programmamaker beeldende kunst bij Stroom Den Haag, was projectmedewerker bij de Mondriaan Stichting en promoveerde aan de Faculteit der Cultuurwetenschappen in Maastricht.

LOKAAL

De Appel kent een geheel eigen **profilering** binnen het Amsterdamse culturele veld en neemt daar een belangrijke plaats in tussen haar collega-instellingen. Waar kleine initiatieven echte *try-out* zones zijn waar snel gewerkt kan worden en die vooral gericht zijn op jonge lokale kunstenaars, zijn musea loggere machines die zich meer richten op oeuvres die zich al bewezen hebben. Midden tussen deze posities neemt de Appel een speciale plek in. Als een van de weinige overgebleven instellingen in het culturele **middenveld** van Amsterdam, is de positie van de Appel nog belangrijker geworden.

De Appel heeft een hybride vorm en functioneert als schakel waar zowel jonge als meer gerenommeerde kunstenaars een plek vinden, waar hoogst experimentele praktijken de mogelijkheid krijgen om zich met het publiek te meten. In deze combinatie ligt de kracht van een middenveldinstituut als de Appel. Deze wordt uitgedragen vanuit een decennialange traditie van experiment en met een belangrijke basis binnen de Amsterdamse kunstgemeenschap. Tegelijk wordt er vanuit het buitenland met veel interesse gekeken naar wat er bij ons plaatsvindt en wat daaruit voortvloeit - getuige de doorstroom en samenwerkingen.

HET ONMISBARE MIDDENVELD

In de Appel worden conventies continu beproefd, nieuwe ontwikkelingen in de kunst bevraagd en vraagstukken in de maatschappij bediscussieerd. De Appel is hiermee, in de woorden van de voorzitter van de kunstraad in Amsterdam, Felix Rottenberg, 'een noodzakelijke schakel in de keten tussen musea en ontwikkelinstellingen'. Op dit moment groeit deze noodzakelijkheid, omdat de afstand tussen die twee eenheden té groot en daardoor onoverbrugbaar dreigt te worden. Dit is vooral het geval in Amsterdam waar zowel NIMk als SMART zijn verdwenen, het SMBA in oude vorm ten einde is gekomen en nu wordt herdacht, waar W139 sinds een aantal jaren opereert als kleiner kunstenaarsinitiatief en niet als presentatie-instelling. De Appel faciliteert niet de eerste stappen van kunstenaars zoals kunstenaarsinitiatieven doen, maar destilleert en geeft daarmee extra aandacht en zichtbaarheid. Tegelijk vraagt onze instelling ook meer ervaren kunstenaars om experimenten aan te gaan en daarmee zichzelf en het publiek uit te dagen. Tussen instellingen als P/////AKT, Framer Framed, Momart en The Corridor enerzijds en Stedelijk Museum Amsterdam, Rijksmuseum en Van Gogh Museum anderzijds, vervult een onafhankelijk instituut als de Appel een brugfunctie. Juist hier ligt de potentie van de Appel.

LOKAAL VERANKERD, INTERNATIONAAL VERKNOOPT

Het CP is zowel praktisch als theoretisch van aard. Hier worden deelnemers gestimuleerd om een eigen visie te ontwikkelen én om in een team samen te werken. Dit is uniek binnen het internationale spectrum van curatorenopleidingen. De Appel is mede doordat de curatoren in opleiding zich in Amsterdam vestigen en hier een eigen netwerk opbouwen, geworteld en gecontextualiseerd in Amsterdam en Nederland. Deze curatoren in opleiding hebben wisselende culturele en geografische achtergronden en weten zo steeds nieuwe netwerken aan de Appel te binden. De Appel is door de combinatie van dit alles lokaal verankerd, verbonden aan een divers en zich steeds veranderend veld, en internationaal verknoopt via een netwerk van internationale partners en alumni.

MISSIE EN VISIE: EEN OPEN HUIS

HERIJKING PROFIEL

De koerswijzigingen en veranderingen dragen bij aan de herpositionering van de Appel. In alle besluiten die genomen worden (ten aanzien van huisvesting, medewerkers, programma, directeur, artistieke adviesraad en bestuur) ligt besloten dat de instelling in dienst staat van inhoud, kunst en kunstenaar: dat de Appel in alle opzichten qua programma én werkwijze een instelling van nu moet zijn, een open huis dat ontvangt en deelt, dat levendig en bruisend is en

als een fysieke ontmoetingsplek fungeert.⁵ De herijkte Appel sluit aan bij onze tijd, waarin het lineaire, zender-gerichte model plaatsmaakt voor een horizontaal model dat gericht is op openheid, gelijkwaardigheid en uitwisseling.

De Appel grijpt haar eigen existentiële crisis aan om de koers en missie te verscherpen en neemt daarmee verantwoordelijkheid voor wat er is gebeurd: *Never waste a good crisis*. De gebeurtenissen van de afgelopen maanden riepen vragen op ten aanzien van het zijn van een instelling, de rol van kunstenaars en curatoren, verbindingen met de gemeenschap en stakeholders, de noodzaak om besluitvorming openbaar te maken en te communiceren en de balans tussen de zakelijke en inhoudelijke kant van een instelling. Deze vragen wil de Appel omzetten in kennis die het hele veld kan dienen. Met het programma van tentoonstellingen, events en publicaties, en met een **open** benadering wil de Appel actief en bewust bijdragen aan de vernieuwing van het denken over wat een presentatie-instelling is en kan zijn, de posities die het kan innemen en de verbindingen die het kan aangaan.

De ruimte die de Appel wil bieden aan kunst en publiek is een autonome, in de zin dat de wetten van de markt en vereisten van de staat er niet domineren. Het is belangrijk te weten dat autonoom niet staat voor losgezongen van de realiteit of ongeïnteresseerd in het publiek. Integendeel, het betekent een vrijhaven voor mensen, ideeën en modi van zijn. De **missie** van de Appel is het bieden van deze vrije ruimte voor meerstemmigheid, pluriformiteit en experiment.

CONTINUÏTEIT EN VERNIEUWING

De statuten van de Appel spreken over 'het maken en tonen van environments, situatiekunst en performances'. Dit resulteerde in het verleden in een spannend, risicovol programma. De Appel zet de stap in de nieuwe tijd vanuit het volle besef van deze rijke geschiedenis en zal de komende jaren een hedendaags equivalent zijn van de ideeën en experimenten die de Appel hebben gevormd.

De afgelopen decennia is de hedendaagse beeldende kunst van een schijnbaar westerse verworvenheid uitgegroeid tot een mondiaal veld van onderzoek en experiment. Ze is verbonden geraakt met talrijke discoursen waarin op haar bestaan, het denken en de wereld wordt gereflecteerd. Hoe kunnen de grondbeginselen van de Appel worden verbonden met deze nieuwe actualiteit? Hoe kan de Appel een divers publiek bereiken? Hoe kunnen nieuwe media worden ingezet om nieuwe publieksgroepen aan te spreken? Want de kunst van nu is pluriform, niet alleen in haar verschijningsvormen, maar ook in haar benaderingen. Ze is reflectief en onderzoekend, en daarmee een afspiegeling van een discipline waarin denken en maken onontkoombaar met elkaar vervlochten zijn.

Kunst kan niet los worden gezien van het sociale weefsel waarin het ontstaat. De Appel wil daarom met haar nieuwe koers aansluiten op huidige culturele en sociale ontwikkelingen en een platform worden voor meerstemmigheid: een **pluriversum** waar verschillende werelden elkaar kunnen ontmoeten en waar **dissensus** mag bestaan. Met deze nieuwe koers wil de Appel het huidige culturele paradigma doorbreken en openen tot een plaats waar ook andere werelden kunnen worden voorgesteld, gemaakt en verbeeld. Kunst is immers bij uitstek een veld waar nieuwe wereldbeelden ontwikkeld kunnen worden, beelden waarvan de waarde niet louter economisch of kwantitatief kan worden bepaald.

NIEUWE OPENHEID

De herijkte Appel wordt een ontmoetingsplaats op meerdere niveaus: hier ontmoeten kunstenaars hun publiek, staan fysieke kunstwerken naast performances, en wisselen kritiek en poëzie elkaar af. Als deel van haar nieuwe benadering zal de Appel de komende jaren intensief

⁵ De Appel zal voor de honorering van kunstenaars en makers in ieder geval de BKNL-richtlijnen volgen.

samenwerken met haar eigen CP-alumni en onafhankelijke curatoren. De veelal internationale en niet-Westerse deelnemers van het CP zullen actief bij deze presentaties betrokken worden. Zo kunnen deze deelnemers kennis maken met verschillende benaderingen van tentoonstellingsmaken en de Appel - als presentatieruimte - verrijken met hun eigen inzichten, waardoor interculturele uitwisseling wordt bevorderd.

Openheid en **samenwerking** krijgen ook hun beslag in relaties met het maatschappelijke domein en in het vinden van relevante partners buiten de culturele sector. **Ondernemerschap** plaatsen wij ook in die context, het is een manier om eigen inkomsten te genereren en kosten te verlagen maar het is vooral een doeltreffende aanpak die het maatschappelijk draagvlak van een organisatie verbreedt.

PUBLIEK

De Appel wil haar publiek kennis laten maken en uitdagen met experimenten van hedendaagse kunstenaars en het contexten bieden om tot interpretatie te komen. Kunst kan de beschouwer verleiden om met andere ogen te kijken en de blik te verruimen. Ze bevestigt niet maar bevraagt. Deze non-conformistische **nieuwsgierigheid** zal de Appel in al haar activiteiten uitdragen.

Het programma is ingebed in maatschappelijke en sociale ontwikkelingen, heeft een speciale aandacht voor performance, maakt cross-overs naar andere disciplines, en staat open voor informele uitwisseling. Uiteraard worden thematische en solotentoonstellingen gepresenteerd, maar dit programma wordt steeds doorsneden door events en acties om de niet-lineaire benadering van programma en publiek recht te doen. De Appel richt zich expliciet op een divers publiek, dat breder is dan het traditionele publiek van kunstinstellingen. Om deze bredere en diversere publieksgroepen te bereiken wordt een nieuwe communicatiestrategie uitgezet, waarbij intensief gebruik wordt gemaakt van digitale platformen.

EEN GEËNGAGEERD BESTUUR

De beoogde meerstemmigheid in de programmering heeft ook vorm gekregen in de samenstelling van het bestuur. Daarin is een aanzet gemaakt tot spreiding in leeftijd, achtergrond en visie. Er zetelt in het bestuur ervaring op verschillende gebieden: bestuur, vastgoed, zakelijk, sociaal maatschappelijk én artistiek-inhoudelijk, er zijn jonge, nieuwe, ambitieuze en energieke stemmen vertegenwoordigd. Diversiteit wordt daarmee uitgedragen en belichaamd, van binnenuit.

PROGRAMMA

Zoals aangegeven in Missie en Visie, wil de Appel in de komende periode van heruitvinding de verbinding zoeken met haar beginselen, haar **roots**. Het scala aan tentoonstellingspraktijken - van solo- en groepstentoonstellingen tot performances en events - is kwalitatief hoogstaand.

TENTOONSTELLINGEN EN CURATING, SAMENWERKEN EN UITWISSELEN

De komende vier jaar zal worden samengewerkt met **alumni** van het CP. Een aantal curatoren die bij de Appel aan het programma hebben deelgenomen zal een bijdrage leveren aan het inhoudelijke programma, bijvoorbeeld met een tentoonstelling die in de Appel te zien is én die ook gepresenteerd wordt in de instituten/netwerken waar deze alumni op dit moment actief zijn. De Appel kan zo het internationale netwerk dat is opgebouwd via het CP bestendigen. De samenwerking met buitenlandse instellingen zal daarbij een bijdrage leveren aan de versteviging van de positie van de Appel in het internationale veld.

De huidige deelnemers van het CP zullen actief bij deze gastpresentaties betrokken worden, zodat ze kennis kunnen maken met verschillende benaderingen van *curating*, nadenken en presenteren en op hetzelfde moment aan een internationaal netwerk kunnen bouwen. De Appel

fungeert zo als een ontmoetingsplek en knooppunt binnen een groter geheel dat zich gestaag uitbreidt. Het doel is om middels het betrekken van externe curatoren een **meerstemmigheid** binnen het instituut te realiseren. Verschillende curatoren vertegenwoordigen verschillende achtergronden, voorkeuren en benaderingen. De deelnemers van het CP kunnen van deze rijkheid aan gezichtspunten leren. Maar ook de instelling zelf, alsmede de inhoudelijke programmering heeft baat bij dergelijke diversiteit. Door de eerder gesignaleerde afkalving van het middensegment is er een grote behoefte aan platformen die deze faciliterende rol kunnen vervullen.

Het aantrekken van de alumni en externe programmeurs wil niet zeggen dat deze het programma geheel zullen overnemen. De nieuwe directeur zal uiteraard zelf de artistieke lijnen uitzetten en solo- en thematische tentoonstellingen samenstellen. Die zullen zich toespitsen op de manieren waarop vernieuwende esthetische en multidisciplinaire artistieke benaderingen omgezet kunnen worden in alternatieve, toegankelijke tentoonstellingsvormen. Het accent ligt daarbij op breed geëngageerde kunstpraktijken en de tentoonstelling als experimenteel onderzoeksinstrument. Mogelijke kunstenaars zijn Priscila Fernandes (NL), Zoe Beloff (US), Hannah Rygen (NO), Aki Onda (JP), Brendan Fernandes (CA), en collectieven zoals CAMP (IN) en Visible Solutions LLC (EE). Groepstentoonstellingen bieden de mogelijkheid de vinger aan de pols te houden van artistieke tendensen en maatschappelijke ontwikkelingen. Vanuit dat oogpunt zijn projecten zoals *The Right Item at the Right Time* over globale logistieke netwerken of *That's Why My Music Sounds Like This!*, een experimenteel onderzoek naar de progressieve politieke roots van house en technomuziek, relevant.

OPEN AVOND(S)

Ooit gestart door de Appel oprichter Wies Smals, als complementaire programmering naast tentoonstellingen, waren deze avonden - zoals de naam al aangeeft - open voor een ieder wie zich opgaf. Het informele presentatieformat van de OPEN AVOND(S) werd door CP-alumna Emma Panza recentelijk opnieuw en met groot succes geïntroduceerd en dit willen we voortzetten. Op deze avonden kunnen performances en filmscreenings plaatsvinden, maar ook lezingen, discussieavonden of boeklaunches. Uitgangspunt voor de OPEN AVOND(S) is een brede toegankelijkheid voor het artistieke veld, het betrekken van lokale makers, ruimte bieden voor ongepland experiment en uitwisseling met publiek.

BIBLIOTHEEK EN ARCHIEF

De **bibliotheek** en het **archief** van de Appel, ontstaan uit de collectie van Wies Smals, krijgen een meer centrale functie en worden nadrukkelijk een ruimte voor ontmoeting, wisselwerking, studie en dialoog. De bibliotheek groeit mee met het programma van de Appel en is met zijn specialismen in performancekunst, *curating* en kunstenaarspublicaties uniek. De publicaties en documenten getuigen van de geschiedenis van de Appel en de ontwikkeling van de experimentele kunst sinds de jaren zeventig. De collecties en digitale catalogus trekken bezoekers en gebruikers van over de hele wereld. Kunstenaars maken nu al werk speciaal voor de bibliotheek en het archief. Dit programmaonderdeel zal verder uitgebouwd worden.

De Appel is meerdere edities host van de tweejaarlijkse *Prix de Rome* tentoonstelling. De Appel was met veel plezier en toewijding gastheer van deze prijs en zal met het Mondriaan Fonds bekijken hoe de samenwerking, gezien de veranderingen die de Appel nastreeft, voortgezet kan worden. Sinds 2012 organiseert de Appel jaarlijks samen met Witte de With een succesvolle benefietavond. In vernieuwde vorm zal deze samenwerking gecontinueerd worden, gezien het belang, succes en betekenis ervan.

HET CURATORIAL PROGRAMME

Het type kennis dat waardevol is binnen een curatorenopleiding is sterk afhankelijk van de snel veranderende context van de hedendaagse kunstwereld – de manier waarop kunstenaars werken, de specifieke eigenschappen van de geglobaliseerde (kunst)wereld, de relatie tussen kunst en markt, en verschuivingen in de verschillende rollen die een curator aanneemt (als auteur, projectmanager, gesprekspartner, bemiddelaar, etc.). Ook het kunstenaarschap ontwikkelt zich, waarbij de grens tussen kunstenaar en curator minder strict is geworden. Deze meer hybride realiteit vraagt om andere type curatoren met diversere achtergronden en praktijken. Het CP zal hier op inspelen en zo de aansluiting met de actualiteit behouden. Het CP zal de komende jaren ook actief bijdragen aan de programmering en wordt meer dan voorheen ingebed in de werking van de Appel als presentatie-instelling.

Waar de eerste generatie ‘freelance’ curatoren voornamelijk bestond uit autodidacten, werden de jaren daarna getypeerd door een zekere institutionalisering van het beroep en de opkomst van een bijbehorend, vaak sterk theoretisch discours. De laatste jaren zien we echter weer een tegengestelde tendens. Zo werd een aantal van de belangrijkste tentoonstellingen (denk aan de 7e en 9e Biënnale van Berlijn, Manifesta 11, Sonsbeek '16 of de Biënnale van Istanbul) samengesteld door kunstenaars in plaats van (academisch geschoolde) curatoren. De theoretische benadering van het curatorschap lijkt opnieuw plaats te maken voor een benadering die meer geworteld is in de praktijk.

De afgelopen twee jaar splitste de groep CP-deelnemers zich in tweeën. Dit zal voorkomen worden door een stevige aansturing door de directeur. Het is namelijk belangrijk dat de groep elkaar blijft uitdagen en confronteren met verschillende meningen en werkwijzen. Dat is een essentiële kracht van het CP: niet opsluiten met gelijkgezinden maar *hands-on* ideeën en visies confronteren om uiteindelijk tot een vruchtbare, gezamenlijke uitkomst te komen. Het CP zal ook de komende jaren theorie en praktijk mixen en zijn *boot-camp* gehalte behouden.

De Appel is, met dank aan de steun en betrokkenheid van Ammodo instituut voor kunst en wetenschap, partner in een samenwerkingsverband met de LUMA Foundation, CCS Bard College, Valand Academy of Arts, University of Gothenburg, Afterall Books: Exhibition Histories and Central Saint Martins, University of the Arts London; Department of Art, Goldsmiths, University of London en de V-A-C Foundation. Binnen deze samenstelling zijn tot nu toe twee internationale symposia georganiseerd: *The Curatorial Conundrum* (NY) en *How Institutions Think* (Arles) en aan de hand van het eerste symposium is een publicatie verschenen. De publicatie *How Institutions Think* onder redactie van Paul O'Neill, Mick Wilson en Lucy Steeds verschijnt eind 2016. Een van de resultaten van dit samenwerkingsverband is dat er voor de komende cultuurplanperiode gewerkt wordt aan een residency-programma in Arles dat een fysieke 'onderzoekshub' moet worden van het netwerk van instellingen en waar alumni van de verschillende programma's in samenwerking met mid-career en senior curatoren aan projecten kunnen werken. Daarnaast wordt een intensievere samenwerking tussen het CP en het Stedelijk Museum Amsterdam onderzocht. Zo'n partnerschap zou de meer hybride vorm van curatorschap die zich momenteel aftekent ten goede komen.

KENNISOVERDRACHT EN COMMUNICATIE

RELATIE MET HET PUBLIEK

De relatie tussen kunst en publiek is complex. De relatie tussen kunstinstituut en publiek is zelfs gespannen te noemen vanwege verwachtingen van fondsen en overheden, prestatieafspraken en de voortdurende roep tot verantwoording door politiek en publiek. Prestatiedruk heeft er toe geleid dat veel kunstinstituten de afgelopen jaren anders, meer bedrijfsmatig zijn gaan communiceren; een vorm van communicatie die vaak niet strookt met het programma en werkwijze.

Kunst creëert via gedeelde ervaringen een nieuw sociaal weefsel. Publieksgroepen worden samen gebracht door gedeelde interesses of activiteiten. Hiermee levert kunst een wezenlijke bijdrage aan gemeenschapsvorming. De Appel wil hier met haar nieuwe profiel als faciliterend huis voor en van de kunsten en haar programma een belangrijke bijdrage aan leveren.

COMMUNICATIE

Om het meerstemmige karakter van het programma en de publieksbenadering te benadrukken, zal *storytelling* als terugkerend instrument gebruikt worden in de communicatie. *Storytelling* verbindt gebeurtenissen, ervaringen, praktijken en ideeën met elkaar. In het verhaal dat op die manier wordt verteld, kunnen kinderen en volwassenen, kenners en nieuwkomers, kunstenaars en publiek elkaar treffen. Om van een verhaal kennis te nemen of er aan bij te dragen, hoeft je immers geen expert te zijn. Het verhaal is een van de meest democratische principes en een oerelement van onze cultuur dat ons verbindt en samenbrengt, ongeacht afkomst, toekomst of leeftijd. *Storytelling* verbindt het publieke en private door individuele overtuigingen en passies te vervlechten met gedeelde perspectieven. In verhalen kunnen de tegenstellingen van de wereld naast elkaar bestaan. Hier ligt de kracht van het verhaal.

Een programma zoals de Appel dat nu voor ogen heeft, vraagt om een specifieke publieksbemiddeling die meersporig en veelvormig is. Voor uiteenlopende doelgroepen worden verschillende strategieën en tactieken ingezet, variërend van podcasts of videoclips tot gelaagde, geschreven beschouwingen. Ook hier geldt: niet generiek maar gepast en specifiek communiceren. Er wordt met auteurs samengewerkt die het gelaagde van kunst kunnen combineren met toegankelijkheid, zoals bijvoorbeeld Rob Perrée, en met wisselende ontwerpers zodat vorm en inhoud goed op elkaar aansluiten. Digitale en fysieke communicatie worden met elkaar gecombineerd: sociale media worden ingezet om beeldender, actueler en betrokken te communiceren, om ook jongeren met een andere culturele achtergrond te bereiken, maar ook om een persoonlijke inkijk te geven in hoe de Appel werkt en denkt. Traditioneel drukwerk in de vorm van boekjes met beschouwingen of posters in de stad kunnen dat complementeren, ze spreken elk een eigen en een ander publiek aan. Met een dergelijk geschakeerd publieksbeleid wil de Appel waardevolle, uitdagende en verdiepende ervaringen bieden, nieuwe banden smeden tussen doelgroepen en interactie aangaan met verschillende publieksgroepen.

EDUCATIE

Educatie zal in deze nieuwe aanpak en visie heroverwogen worden als een intrinsiek programmaonderdeel. Het wordt niet bovenop het programma gelegd en hangt er niet als een appendix aan, maar kruist de verschillende programmaonderdelen en publieken en wordt vanaf de conceptfase van projecten meegenomen. Educatie, met andere woorden, zit verweven in het hele nieuwe Appel huis en vindt niet plaats in een aparte kamer. Educatie is daarmee maatwerk en kan sterk van vorm veranderen. Het streven is om met een gedifferentieerde aanpak verschillende lagen van de bevolking te bereiken, zonder de kunst te degraderen tot amusement of economisch goed. Ook hier, net als bij de andere beslissingen die we nemen ten aanzien van de Appel staan openheid, maatwerk en specificiteit centraal.

De stad Amsterdam heeft op het vlak van hedendaagse kunsteducatie geen effectief programma. Cultuureducatie spitst zich veelal toe op erfgoed of moderne kunst, zelden op hedendaagse kunst. Presentatie-instellingen en festivals zijn vaak niet toegerust, wat betreft budget en personeelsbezetting, om elk op zich een volwaardig educatief beleid te ontwikkelen. De Appel wil daarom het voortouw nemen en een platform voor hedendaagse kunsteducatie oprichten. Hierbij kunnen Hogescholen, docentopleidingen, festivals, kunstinitiatieven, podia en anderen zich aansluiten. Van SonicActs tot P/////AKT en van de Zuidas tot Noord: hedendaagse kunst in de volle breedte komt aan bod. Scholen kunnen zich op specifiek toegespitste educatieve programma's inschrijven bij hen in de buurt.